

ศึกษาบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง

(สมหวัง อคฺคเสโน)

A Study of The Public Welfare Roles of Phrakhru Pariyatkitthamrong

(Somwang Aggaseno)

พระพยุ่ง คุณธมฺโม¹ ภัฏชววัชร สุขเสน² และ พระปลัดกิตติ ยุตติธโร³

Phra Payung Ghunadhammo¹ Phatchavat Suksen²

and Phrapalad Kitti Yuttidharo³

Received : September 12, 2024; Revised : December 29, 2024; Accepted : December 29, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย และ 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำเสนอแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย พบว่า 1) สภาพปัญหาการดำเนินการ ยังขาดการจัดทำแผนงานนโยบายและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง 2) ปัญหาการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น งานตกอยู่พัฒนากรอำเภอส่วนปกครอง แต่ความไม่ต่อเนื่องทำให้หยุดกิจการไป 3) ปัญหาการสนับสนุนเกื้อกูลสาธารณสมบัติ ซึ่งส่วนใหญ่ขาดผู้รับผิดชอบในการประสานงาน และขาดการมีส่วนร่วม และ 4) ปัญหาการเกื้อกูลประชาชน สงเคราะห์ผู้ยากไร้โดยรวมบริจาคเงินสมทบ แต่ยังไม่ต่อเนื่องเพราะปัญหาจากการสนับสนุน บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย พบว่า มีบทบาทงาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ เช่น มีสถานที่หรือศูนย์สาธารณสงเคราะห์ประจำจังหวัด 2) ด้านการสนับสนุนเกื้อกูล เช่น โครงการวัดช่วยวัด 3) ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนา เช่น โครงการบวช บ้าน วัด หรือราชการ เข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนา เช่น เรื่องหมู่บ้านรักษาศีล 5 และ

^{1,2,3} พุทธศาสนมหาบัณฑิต วิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์; M.B.Program in Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus;
e-mail : pyung112521@gmail.com, patchavat.suk@mcu.ac.th, kittiteeraksa@gmail.com

4) ด้านการบูรณาการเครือข่าย เช่น การติดต่อประสานงานบุคคลอื่น ในทางคณะสงฆ์ ราชการ เอกชนและประชาชน ส่วนบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อุดฺดสโน) พบว่าบทบาทงาน 4 ด้าน 1) ด้านการสงเคราะห์วัดและคณะสงฆ์ เช่น โครงการดูแลพระภิกษุอาพาธ 2) ด้านการเกื้อกูลชุมชน เช่น การจัดสถานที่ช่วยเหลือผู้ป่วยโควิด ร่วมกับคณะสงฆ์และบ้านเมือง ช่วยเหลือผู้สูงอายุ 3) ด้านการพัฒนาชุมชน เช่น การอบรมคุณธรรมฝ่ายปกครองท้องถิ่นและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ 4) ด้านการบูรณาการกับภาครัฐ เอกชน และชุมชน เช่น ร่วมกับวัดชาวบ้านราชการสมทบทุนสร้างบ้านให้กับผู้ยากไร้ และช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาทพระสงฆ์, งานสาธารณสงเคราะห์, พระครูปริยัติกิจธำรง

Abstract

This thesis entitled ‘A Study of the Public Welfare Roles of Phrakhrupariyatkitthamron (Somwang Aggaseno)’ has three objectives 1) to study the problems related to the role of public work in Thai society, 2) to study the role of Public Welfare of Thai Monks and 3) to analysis of the role of Public Welfare of Phrakhrupariyatkitthamron (Somwang Aggaseno). This thesis deployed the qualitative research methodology by studying the field studies where the data were collected from in-depth interviews. Finally, to present the analytic descriptive.

The results of the study are as follows : The problems related to the role of public work in Thai society found that 1) the problem is that there is still a lack of continuous preparation of policy and budget plans, 2) the problem of helping other people’s business is that this work is the workload of the district development department, but the discontinuity caused the corporate can’t to continue, 3) the problem of supporting the public domain is that most of them lack people responsible for coordination and lack of participation, and 4) the problem of helping the people, helping the poor by contributing money. However, it is not continuous because of the problem of lack of support. The role of Public Welfare of Thai Monks found that there are four aspects, namely; 1) the temples and monks’ supporting aspect; such as setting up a provincial public welfare center; 2) the supporting and helping aspect; such as the Temple Aid Project, 3) the participation in development’s aspect; such as ‘Bowon Project’ viz, Houses, temples, and government offices are involved in development, such as the Five Precept Village Project, and 4) the network integration’s aspect such as

cooperation with other people in the monastic community, government offices, and the public. For the role of Public Welfare of Phrakhrupariyatkitthamron (Somwang Aggaseno) found that There are four aspects, the details are as follows; 1) the relief for the temple and monks, such as operating the project to take care of monks, 2) the community support aspect; such as the arranging places to help COVID patients by joining hands with monks and villagers, setting up elderly assistance center, 3) the community development's aspect; such as the moral training for local government officers and promotion of organic agriculture, lastly 4) the integration with the government, private sectors, and community's aspect; such as Cooperate with temples, villagers, and government officers to build the houses for the poor people and assistance the victims, etc.

Keywords : The role of monks, Public welfare work, Phrakhu pariyatkitthamron

บทนำ (Introduction)

นับตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงได้ตรัสรู้ อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า บุคคลผู้เป็นเกิดขึ้นในโลกย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ด้านประวัติศาสตร์ไทยหรือในสังคมไทยนับได้ว่าการนับถือพุทธศาสนาอย่างยาวนาน ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันหลักในสังคมไทย และได้สะท้อนความเชื่อผ่านวิถีชีวิตภายใต้หลักความเชื่อและศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาในแบบของไทย จะเห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่ได้สร้างคุณูปการต่อสังคมไว้หลายประการด้วยกัน 1) พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำของคนในสังคม พระสงฆ์ในทุก ๆ สมัย ถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่าความน่าเชื่อถือและเป็นที่เคารพของคนในสังคม แม้ว่าในทางบ้านเมืองจะมีผู้ปกครองอยู่แล้ว แต่ก็ไม่พ้นที่จะต้องพึ่งพาพระสงฆ์ในยามบ้านเมืองมีวิกฤติอยู่ตัวอย่างในเวลาที่จะต้องออกรบในสมรภูมิแห่งสงคราม 2) พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูของคนในสังคม สมัยแต่ก่อนยังไม่มีโรงเรียนเกิดขึ้นอย่างกลาดเกลื่อนเช่นในปัจจุบัน คนในสังคมจึงพากันเข้าไปศึกษาเล่าเรียนหาความรู้อยู่ในกำแพงวัด พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้อยู่ภายในวัดจึงทำหน้าที่เป็นครูสอนคนในสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542) พระสงฆ์ต้องทำการเผยแผ่และสืบทอดต่อพระพุทธศาสนา โดยการปกครอง การศึกษา เผยแผ่ สงเคราะห์ สังคม ช่วยเหลือให้ความเมตตาต่อสรรพสัตว์โลก พระสงฆ์เป็นผู้มีพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและเสียสละ (พระครูกิตติวรานุวัตร พระฉัตรชัย อธิปญฺโญ และพระอุดมสิทธิธนายก, 2561)

บทบาทของพระสงฆ์ได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรมและการปฏิบัติธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือประชาชนทั้งทางด้านจิตใจ วัตถุและการแก้ปัญหาพัฒนาชีวิตอีกด้วย นอกจากนี้พระสงฆ์ยังเป็นผู้นำชุมชน ทำหน้าที่พัฒนาศีลธรรมของประชาชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน พระสงฆ์หลายรูปได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากคนทั่วไปว่ามีคุณูปการกล่อมเกล่าผู้คนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษและเป็นคนดีของสังคม ทั้งนี้บทบาทอันพึงประสงค์ของพระสงฆ์กับสังคมไทยในปัจจุบัน คือ สั่งสอนธรรม อบรมศีลธรรมแก่ประชาชน กระทำตนเป็นแบบอย่างแห่งความดี ช่วยชาติประหยัดเศรษฐกิจตามพระวินัย ช่วยในด้านการศึกษาของชาติ สงเคราะห์จิตใจแก่ประชาชน และเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาสังคม (พระครูกิตติวรานวัตร พระฉัตรชัย อธิปญโญ และพระอุดมสิทธินายก, 2561)

ด้วยเหตุผลความสำคัญของบทบาทพระสงฆ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหัง อคฺคเสโน) ด้วยเห็นว่าท่านได้ปฏิบัติศาสนกิจในการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลพัฒนาและบูรณาการ ซึ่งเป็นงานที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ได้มีโรค covid-19 เริ่มระบาดหนักมากขึ้นเกือบทั่วโลก มีผู้คนล้มป่วยถึงขั้นเสียชีวิตก็เป็นจำนวนมากเป็นประวัติศาสตร์การระบาดของโรค covid-19 และมีการเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์ใหม่ ๆ ของโรค covid-19 เกิดขึ้นหลายสายพันธุ์ ปัญหาที่ตามมาคือ ความทุกข์ยากลำบากของมวลมนุษยชาติ ที่ต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตของแต่ละวัน เมื่อประชาชนประสบกับภัยพิบัติขึ้น ดังเช่น ภัยจากโรคโควิด 19 ทางวัดกลางสุรินทร์ โดยการนำของพระครูปริยัติกิจธำรง และหน่วยงานของราชการพยายามให้การช่วยเหลืออย่างเต็มกำลัง พร้อมกับหน่วยงานอิสระด้านสาธารณสงเคราะห์ ที่ได้ให้การช่วยเหลือเกื้อกูล ด้านอาหารการบริโภคและสิ่งของอุปโภค แต่ก็ยังไม่พอแจกจ่ายใช้กัน จึงได้มีกลุ่มหนึ่งขึ้นมาออกแนวคิดในการจัดตั้งตู้แบ่งปันเกิดขึ้นเพิ่มเติม เป็นเหมือนตู้กับข้าวประจำบ้านประจำที่สาธารณะ ให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนได้อาศัยข้าวปลาอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ ที่บุคคลมีเจตนาในการให้ทานในการช่วยเหลือเกื้อกูล นำมาไว้ให้ได้ใช้สอยกันพอประทังความเดือดร้อนจากภัยโควิด จากแนวคิดนี้ทำให้พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป อยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภสฺสโร, 2555 : 2)

บทบาทของพระสงฆ์ที่ได้กระทำต่อสังคม รวมทั้ง การทำปฏิบัติตามบทบาทของตนเอง กล่าวคือ ประโยชน์จากบทบาทของพระสงฆ์ ได้แบ่งบอกถึงหน้าที่ อันพึงกระทำ ต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อศาสนา หากเราพิจารณาในประเด็นหน้าที่ พบว่า ประโยชน์ของพระสงฆ์เริ่มต้นมาจากมุมมองส่วนตนเอง ขยายออกไปสู่ชุมชน และขยายออกไปสู่สาธารณะ (สังคม) การศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย และบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง จะเป็นข้อมูลให้ได้ทราบถึงบทบาทพระสงฆ์ที่มีคุณูปการต่อสังคมและชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านสาธารณสงเคราะห์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสุขสงเคราะห์ในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ศึกษาวิจัยจากเอกสาร ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความ วารสาร ข้อมูลจากอิเล็กทรอนิกส์ และข้อมูลแนวคิดจากนักวิชาการ ข้อมูลประวัติพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อุดคฺโสโน) เจ้าอาวาสวัดกลางสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น แล้วรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 กลุ่ม โดยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคล แล้วสรุปและนำเสนอผลการศึกษา ที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นสำคัญ และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยไว้ มีดังนี้

- 1) กลุ่มพระสงฆ์ 10 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการ 5 รูป/คน 3) กลุ่มข้าราชการ 5 คน 4) กลุ่มผู้นำชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน 5 คน และ 5) กลุ่มประชาชนทั่วไป 7 คน รวมทั้งหมด 32 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวคิด วิธีการดำเนินงาน 2) วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ หลังจากสร้างเครื่องมือเสร็จแล้ว ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง เกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการต่อโดยกำหนดช่วงเวลาวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา และตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ 2) นำข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม มาศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชื่อมโยงองค์ความรู้

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำมาสรุปผลได้เป็น 3 ประเด็น ตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงนำมาสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสุขสงเคราะห์ในสังคมไทย พบว่าสภาพปัญหาการดำเนินการ ยังขาดการจัดทำแผนงานนโยบายโครงการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ให้ต่อเนื่อง

ชัดเจน และยังคงประมาณในการดำเนินการ จึงควรสำรวจว่ากลุ่มบุคคลใดที่สมควรได้รับการช่วยเหลือ กลุ่มบุคคลใดที่ต้องการพึ่งพิง และกลุ่มบุคคลใดที่เป็นกลุ่มพึ่งพา สามารถดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ ในระดับหนึ่ง การที่ดำเนินการยังไม่ต่อเนื่อง เพราะขาดบุคลากรยังไม่พร้อม ส่วนมากดำเนินการเป็นเฉพาะบุคคล เป็นความร่วมมือหลาย ๆ ฝ่าย แต่ยังไม่ต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย พบว่า คณะสงฆ์ของ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรจารย์ เป็นประธานและคณะกรรมการบริหารจัดการขยายผล ให้ตั้งแต่ จังหวัดมีสถานที่หรือศูนย์สาธารณสงเคราะห์ประจำจังหวัด เวลาที่มีภัยพิบัติมาก็สามารถที่จะสั่งการช่วยเหลือได้ และอีกโครงการหนึ่งเป็นโครงการของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือ วัดช่วยวัด หากวัดมี ภัยพิบัติอันใดอันหนึ่ง พระสงฆ์ก็จะมีบทบาทสนับสนุนงบประมาณ สำหรับด้านการพัฒนา คณะสงฆ์ ยังไม่กระจายเป็นเพียงบุคลิกลักษณะเฉพาะของพระสงฆ์เอง บทบาทส่วนนี้คณะสงฆ์ที่เข้าไปมีส่วนร่วม ในการพัฒนา และโครงการบวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องของ หมู่บ้านรักษาศีล 5

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) พบว่า ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือวัดและคณะสงฆ์ ท่านมีแนวทางการอบรมคณะพระสงฆ์ คือ โครงการ ดูแลพระภิกษุชราอาพาธ เพื่อให้การดูแลบริบาลภิกษุอาพาธเบื้องต้น และท่านมีบทบาทเกี่ยวกับโรงเรียน ปริยัติโกศลวิทยา ในการสงเคราะห์นักเรียน และทุกวันเสาร์ท่านก็จะไปสงเคราะห์รับบิณฑบาตที่หน้า อำเภอเมือง และให้โอวาทเทศน์สั่งสอนแก่ข้าราชการและกลุ่มชุมชน ด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชน เกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน ให้แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนว่า ให้ทำเป็นเกษตรอินทรีย์ เพราะมีตลาดเขียวจังหวัด สุรินทร์รองรับอยู่แล้ว และมีตลาดที่ราชชมคลองรับเกี่ยวกับสินค้าการเกษตร และด้านการบูรณาการ ร่วมทำงานเครือข่ายกับภาครัฐและเอกชน ท่านร่วมมือกับข้าราชการ นักการเมือง ชุมชน โรงพยาบาล สุรินทร์ และได้ร่วมมือกับหัวหน้าส่วนงานราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมกัน เพื่อเกิดการ ประสานงานให้ต่อเนื่องได้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน)” มีข้อสำคัญที่พบจึงนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย ดังนี้

1.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ในมิติทางสังคมจะมอง ในด้านบุคคลที่สมควรได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลได้ งบประมาณมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ บุคลากร

ไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ไม่อุทิศตน ปัญหาสำหรับกลุ่มผู้ต้องการความช่วยเหลือ เป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพิงกัน และบุคคลที่เป็นกลุ่มพึ่งพาตนเองได้กลุ่มหนึ่ง ก็ต้องอาศัยคนอื่นช่วยประคับประคองกันอยู่ ในด้านวัตถุ สิ่งของเครื่องใช้ที่ช่วยเหลือยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะเมื่อมีสถานการณ์ภัยพิบัติเกิดขึ้นนั้น สิ่งของที่นำไปช่วยเหลือได้เร็วก็คือข้าวสารอาหารแห้ง ในด้านการประสานงานยังขาดความต่อเนื่องกัน ส่วนมากจะดำเนินการกันเองในแต่ละพื้นที่ ที่มีสถานการณ์เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศนวิถียุทธ” สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหามีดังนี้คือ 1) ปัญหาการขาดแผนงานและการกระจายงาน 2) ปัญหาขาดการจัดกิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมในงานงานสาธารณสงเคราะห์ 3) ปัญหาการขาดกำลังทุนสนับสนุน และขาดการประสานร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แยมชุม), 2557 : 124)

1.2 วิเคราะห์ปัญหาการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ มีกิจกรรมที่จะอาศัยการระดมเงินทุนกับคณะสงฆ์จังหวัด และจากญาติโยมผู้มีจิตศรัทธา แต่ปัญหาอยู่ที่ ความไม่ต่อเนื่องของแต่ละโครงการนั้น ๆ การช่วยเหลือสหกรณ์ร้านค้าของชุมชน ทั้งที่ตั้งอยู่ในวัดก็ตาม วิสาหกิจชุมชนก็ตาม ปัญหาการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นนี้ วัดเข้าไปช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษา แต่ไม่มีการสานต่อให้มั่นคง มีความไม่ต่อเนื่องในการช่วยเหลือ จึงส่งผลให้กิจการนั้น ๆ ต้องหยุดดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศนวิถียุทธ” สรุปผลการวิจัยพบว่า ได้กล่าวถึงสภาพปัญหา การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐ หรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเป็นแหล่งอุปโภค อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ เช่น 1) ปัญหา คณะสงฆ์ขาดแนวทางที่เข้าไปสนับสนุน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน หรือชุมชน 2) ปัญหาคณะสงฆ์ขาดการพัฒนาวัด พัฒนาหมู่บ้าน 3) ปัญหาคณะสงฆ์ขาดการพัฒนาและปรับปรุงสภาพวัดและศาสนาสถานให้มีความสะอาดร่มรื่น ถาวรและมั่นคง (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แยมชุม), 2557 : 132)

1.3 วิเคราะห์ปัญหาการสนับสนุนเกื้อกูลสาธารณสมบัติ สถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ผลการวิเคราะห์พบว่า ในด้านนี้ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีน้อยนัก แต่ในส่วนของที่พระสงฆ์ที่สามารถเข้าช่วยเหลือ เกื้อกูลสาธารณสมบัติได้นั้น เช่น การระดมทุนสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ให้แก่ โรงพยาบาล และการระดมทุนจัดซื้อเครื่องเขียนให้กับโรงเรียน และเครื่องใช้ในศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชีวิต ในชุมชน ส่วนใหญ่ถ้าระดมทุน ญาติโยมกับพระสงฆ์ก็ทำบุญทอดผ้าป่าสามัคคี ส่วนสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ปัญหาอยู่ที่ว่าสถานที่นั้นให้ทางคณะสงฆ์กับเอกชนเข้าไปมีส่วนช่วยพัฒนาหรือไม่ เช่น ที่ธรณีสงฆ์

ที่กัลปนา ป่าชุมชน หนองน้ำสาธารณะ ศาลากลางหมู่บ้าน เป็นต้น ที่ต้องได้รับความยินยอมกับ ผู้รับผิดชอบ ในแต่ละสถานที่นั้น ๆ ด้วย จึงสามารถเข้าไปช่วยเหลือและพัฒนาได้ต่อไป ซึ่งมีความ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณ สงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหา ได้แก่การสร้างถนน ขุดลอกคู คลอง สร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้และ อื่น ๆ เป็นปัญหาคุณสมบัติยังขาดแนวทางในการเข้าไปแสวงหาการมีส่วนร่วม เป็นการช่วยเกื้อกูลในส่วน ของสาธารณสมบัติ โดยมุ่งเอาผลเพื่อส่วนรวมที่เป็นสาธารณที่เป็นวัตถุ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดลอกคูคลอง การสร้างฌาปนสถาน การสร้างระบบประปา (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แยมซุ่ม), 2557 : 133)

1.4 วิเคราะห์ปัญหาการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ในด้านของ ประชาชนที่มองเห็นก็คือว่า หน่วยงานที่จะมาดูแลช่วยเหลือผู้ที่ป่วยพิการและผู้ป่วยติดเตียงนั้น ในส่วนนี้ มีน้อยมาก ในที่นี้การดำเนินการยังไม่ค่อยครอบคลุม เมื่อไม่ค่อยครอบคลุมแล้ว ก็จะมีเป็นงานใหญ่ของ จิตอาสาอย่างเช่น มูลนิธิ หน่วยกู้ภัย กลุ่มแม่บ้านจิตอาสา เป็นต้น ในการเข้าถึงกลุ่มชุมชนประเภทกลุ่ม บุคคลนี้ จะมองเห็นมีปัญหาขึ้น แต่ดีที่มีหน่วยกู้ชีพและกลุ่มแม่บ้านจิตอาสา สามารถเข้าถึงในชุมชนได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว เช่นการช่วยเหลือเหตุไฟไหม้ น้ำท่วม ของหน่วยกู้ภัย เป็นต้น ในส่วนปัญหาของการ ช่วยเหลือสรรพสัตว์นั้น ทางคณะสงฆ์ได้ช่วยเหลือสรรพสัตว์มี สุนัข แมวที่จรจัดที่ถูกทิ้งในสถานที่ สาธารณะ พระสงฆ์ร่วมกับประชาชนที่มีจิตเมตตา ช่วยไถ่ถอนชีวิตสัตว์เหล่านั้น จากโรงฆ่าสัตว์ และยังรับ เลี้ยงสัตว์ที่ร่างกายพิการอีกด้วย ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ” สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ พบว่า 1) วัดและคณะสงฆ์ยังขาดความสมดุลแนวทาง ในการเข้าไปแบบให้เปล่า เช่น การช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ การสงเคราะห์คนชรา คนพิการ คนผู้ด้อยโอกาส หรือการสงเคราะห์โดยประการอื่น ๆ 2) วัดและคณะสงฆ์ยังขาดกลไกในการขับเคลื่อนคุณธรรม (ธรรมะ) ให้เป็นรูปธรรมในสังคมไทย 3) ปัญหาด้านกระแสวัตถุนิยมรุนแรง ส่งผลให้ค่านิยมทางด้านจิตใจถูกละเลย ไป (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แยมซุ่ม), 2557 : 135)

2. วิเคราะห์บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไทย ดังนี้

2.1 วิเคราะห์บทบาทงานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือ ผลการวิเคราะห์พบว่า คณะสงฆ์โดยมี เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เป็นประธาน และคณะกรรมการบริหารจัดการขยายผล แต่งตั้งให้ แต่ละจังหวัดมีสถานที่หรือศูนย์สาธารณสงเคราะห์ประจำจังหวัดขึ้น เวลาที่มีภัยพิบัติก็สามารถส่งการ ช่วยเหลือได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ “เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ด้านงาน

สาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอจตุรพิमान จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ ที่ให้บริการสวัสดิภาพ หรือสงเคราะห์แก่ประชาชนอันเป็นกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ คือ 1) สงเคราะห์ ปกติ เช่น ให้สถานที่วัดจัดตั้งกุศลสาธารณสถาน เป็นต้น 2) สงเคราะห์ตามเหตุการณ์ เช่น อนุญาตให้ ประชาชนที่ประสบสาธารณภัยเข้าพักพิงในอาคาร และรวบรวมปัจจัยเครื่องอุปโภคบริโภค ส่งไปสงเคราะห์ ผู้ประสบสาธารณภัย (พระครูประภัศร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภสสโร), 2555 : 75)

2.2 วิเคราะห์บทบาทงานด้านการสนับสนุนเกื้อกูล ผลการวิเคราะห์พบว่า คณะสงฆ์ให้การ สนับสนุนเป็นอย่างดี เพราะว่าโดยวิถีชีวิตของพระสงฆ์มีความเสียสละอยู่แล้ว ถ้าได้ช่วยภัยพิบัติทั้งหลาย ก็จะทำให้ความช่วยเหลือ และอีกโครงการคือ วัดช่วยวัด หากวัดมีภัยพิบัติอันใดอันหนึ่ง พระสงฆ์ก็จะมี บทบาทสนับสนุนงบประมาณ และภาครัฐเองเวลามีวาทภัย อุทกภัย ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับงานของ คณะสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ ลาภธนานนท์, เรื่อง “อดีต ปัจจุบัน และอนาคต งานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย” ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ในแต่ละท้องถิ่น สามารถสนับสนุนหน่วยงานอื่นให้ดำเนินงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ โดยมีกิจกรรม คือ (1) สนับสนุนให้ หน่วยงานของรัฐ หรือกลุ่ม/องค์กรชุมชน เข้ามาจัดกิจกรรม เพื่อให้บริการหรือช่วยเหลือประชาชนในการ แก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี เช่น สนับสนุน จัดการกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ (2) สนับสนุนการฝึกอบรม หรือให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชน เช่น การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามความต้องการของคนในชุมชน (ศูนย์เรียนรู้ ICT ชุมชน ศูนย์เรียนรู้ มหาวิทยาลัยชีวิต ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ห้องสมุดชุมชน) (3) สนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมเศรษฐกิจ ของชุมชน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมด้านอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายให้แก่ประชาชน เช่น อบรมเศรษฐกิจพอเพียง อบรมกิจกรรมเกษตรยั่งยืน อบรมเกษตรอินทรีย์ อบรมส่งเสริมสัมมาชีพ 4) สนับสนุนให้หน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรม เลิกละอบายมุข (พินิจ ลาภธนานนท์, 2562 : 78)

2.3 วิเคราะห์บทบาทงานด้านการการมีส่วนร่วมพัฒนา ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการ พัฒนา ในบทบาทส่วนนี้คณะสงฆ์ยังไม่กระจายเป็นเพียงบุคลิกลักษณะเฉพาะของพระสงฆ์เอง บทบาท ส่วนนี้คณะสงฆ์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น ตำบลนอกเมืองก็มีคณะสงฆ์ร่วมเป็นคณะกรรมการ พัฒนาหนองน้ำช่วยกัน คณะสงฆ์ร่วมระดมทุนไปช่วยกัน และโครงการบวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน ในส่วน ราชการก็เข้าไปมีส่วนราชการพัฒนาเกือบทุกระบบในเชิงนโยบาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัศร์สิทธิคุณ “เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ด้านงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอ จตุรพิमान จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำชุมชน ได้ให้

วัดเป็นศูนย์กลางบริการสังคมด้วย เช่น เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กวัด เป็นบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้ขัดสนไร้ที่พึ่ง เป็นหออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปกสุสโร), 2555 : 84)

2.4 วิเคราะห์บทบาทงานด้านการบูรณาการเครือข่าย ผลการวิเคราะห์พบว่า สำหรับการบูรณาการเครือข่ายจากความช่วยเหลือทุกภาคส่วน มีความสำคัญมาก เพราะปัจจัยที่นำไปช่วยเหลือคนอื่นได้นอกจากงบประมาณของรัฐแล้ว ปัจจัยสิ่งของที่ได้จากกลุ่มเอกชนและประชาชนทั่วไปนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การช่วยเหลือบุคคลอื่นดำเนินไปได้ด้วยดี ด้วยความร่วมมือที่พร้อมกันทุกภาคส่วน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ ลาภธนานนท์, เรื่อง “อดีต ปัจจุบัน และอนาคต งานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินกิจกรรมในเชิงบูรณาการเครือข่าย จำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) เครือข่ายคณะสงฆ์ เป็นการดำเนินงานบูรณาการ ทั้งในลักษณะที่เป็นการทางการและไม่เป็นทางการ การดำเนินการที่เป็นทางการ มักจะเป็นงานที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือพระสังฆาธิการ เป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการกิจกรรมผ่านสายการบังคับบัญชา 2) เครือข่ายราชการ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด ซึ่งที่พบมากได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 3) เครือข่ายภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นการทำงานร่วมกับคณะสงฆ์ร่วมมือกันกับกลุ่ม/องค์กรที่ได้จัดตั้งโดยประชาชนหรือชุมชนและ/หรือองค์กรพัฒนาเอกชนจากภายนอกชุมชน เป็นการสร้างเครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ ที่มุ่งหวังให้ร่วมกันคิดและดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น เครือข่ายอนุรักษ์ป่าไม้ เป็นต้น (พินิจ ลาภธนานนท์, 2562 : 85)

3. วิเคราะห์บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ผลจากการสงเคราะห์ช่วยเหลือวัดและคณะสงฆ์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือวัดและคณะสงฆ์ ในบทบาทของพระครูปริยัติกิจธำรง ท่านมีแนวทางการอบรมคณะพระสงฆ์ และอีกส่วนหนึ่งคือโครงการดูแลพระภิกษุชราอาพาธ หรือมีการพยาบาลในวัดก่อน คือ การนำพระไปอบรมเรื่องเกี่ยวกับการพยาบาลภิกษุไข้เพื่อให้การดูแลบริบาลภิกษุอาพาธเบื้องต้น จัดการอบรมพระภิกษุเป็นพระอุปัชฌาจารย์อุปถัมภ์ ท่านจะมีบทบาทเกี่ยวกับโรงเรียนปริยัติโกศลวิทยา ในการสงเคราะห์นักเรียนนักศึกษาที่มาเรียนในโรงเรียน และทุกวันเสาร์ท่านก็จะไปสงเคราะห์รับบิณฑบาตที่หน้าว่าการอำเภอเมือง และให้โอวาทในการเทศน์สั่งสอนแก่ข้าราชการและกลุ่มชุมชนในเมืองทุกวันเสาร์ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปราโมทย์ปัญญวัฒน์ (บุญเลิศ เศษบุญโญ) “เรื่องการจัดงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่าสาธารณสงเคราะห์เป็นภารกิจของพระสังฆาธิการ เป็นการดำเนินการ สาธารณประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่คนในชุมชนและสังคม อันเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของ คณะสงฆ์ในด้าน 4 คือ 1) การดำเนินกิจการ

เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการ ของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ 3) การเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานอื่นเป็นสาธารณสมบัติ และ 4) การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ โดยนัยนี้ งานสาธารณสงเคราะห์เป็นบทบาทสำคัญของพระสงฆ์และวัด ในฐานะเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และกฎหมายของบ้านเมืองด้วย (พระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์, 2563 : 309) และมีสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธีรพันธุ์ จิตตมโม และคณะ เรื่อง “การศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม” ผลการวิจัยพบว่า การบำเพ็ญสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์นครสวรรค์ ได้ดำเนินการมาโดยตลอด ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอหรือตำแหน่งต่าง ๆ คณะสงฆ์เหล่านั้นได้ทำการสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือเอกชนเพื่อการสาธารณประโยชน์ คือ 1) งานสงเคราะห์ทางด้านการดำเนินการเองเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล พบว่า วัด พระภิกษุ โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และ ความสุขประชาชนเป็นสำคัญ เช่น ให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมวิชาชีพ จัดให้มีโรงทาน 2) งานสงเคราะห์ทางด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการผู้อื่น พบว่า คณะสงฆ์ให้ ความสำคัญกับการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดอบรมเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในเรื่องของยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของชุมชน สังคม และประเทศชาติ 3) งานสงเคราะห์ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานอื่นเป็นสาธารณสมบัติ พบว่า คณะสงฆ์เป็นผู้อนุญาตให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนใช้สถานที่ของวัดเป็นที่ตั้งสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น บ่อน้ำ หอพระปา เป็นต้น อยู่ในระดับน้อยและ 4) งานสงเคราะห์ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลในกาลอันสมควร พบว่า คณะสงฆ์เป็น ผู้นำและชักชวนประชาชนในการบริจาคสิ่งของที่จำเป็นในการยังชีพ เช่น เสื้อผ้า ยารักษาโรค เป็นต้น (พระธีรพันธุ์ จิตตมโม และคณะ, 2565)

3.2 วิเคราะห์ผลจากการช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า มีจุดเด่นในการช่วยเหลือร่วมกับคณะสงฆ์ ในการจัดสถานที่ช่วยเหลือด้านผู้ป่วยโควิด และร่วมกับคณะสงฆ์และบ้านเมืองช่วยกันในการดำเนินงาน ช่วยเหลือผู้สูงอายุกับการผู้เกื้อกูลสนับสนุนจัดการสังเคราะห์ ท่านยังเป็นที่ปรึกษาในหน่วยงานหลายๆ ในหน่วยงานราชการโรงพยาบาล อปต. ประสานงานเพื่อดำเนินการกับพระสงฆ์ ในการช่วยเหลือชุมชน และหน่วยงานของรัฐและเอกชน เป็นลำดับ ท่านก็ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และมีความเมตตากับผู้สูงอายุ ผู้พิการก็ตามหรืองานกับผู้วัยชนมก็ตาม และพระครูอาทรกิจจาภิรักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์” ผลการศึกษวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ของวัดเขาตะเงาะอุดมสมพร มีทั้งบทบาทเชิงสังคมสงเคราะห์ทางกายภาพ อารมณ์ สังคม สุขภาพ สติปัญญาและทักษะชีวิต เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่เด็กเล็ก นักเรียน พระภิกษุ สามเณร ที่มุ่งไปที่การช่วยเหลือเด็กให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมุ่งไปที่ให้ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กได้ เช่น ไม่ติตอบายมุข งานบุญประเพณีปลอดเหล้า และรณรงค์ลดละเลิกอบายมุข ทำให้วัดเขาตะเงาะอุดมสมพร เป็นที่ยอมรับของสังคมในด้านคุณธรรม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน (พระครูอาทรกิจจาภิรักษ์,

(2562 : 4719) และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิริยศาสนกิจ และคณะ ได้ทำการวิจัย “เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูล พบว่า คณะสงฆ์ จัดตั้งหน่วยงานและโดยให้ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน เพื่อพัฒนาชุมชน ประชาชนจะสนับสนุน การดำเนินการอย่างเต็มที่ ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา และกำลังกาย ทำการปลูกศรัทธาให้ประชาชน เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา และช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาสืบไป (พระครูวิริยศาสนกิจ และคณะ, 2562 : 36-39)

3.3 วิเคราะห์ผลจากการพัฒนาชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชน เกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน ให้แนวคิดเกี่ยวกับทำเป็นเกษตรอินทรีย์ เป็นแนวทางหนึ่งควรส่งเสริมกิจกรรมของ สมาชิกชุมชน การบูรณาการเพื่อทำงานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับข้าราชการ นักการเมือง ชุมชน โรงพยาบาลสุรินทร์ และได้ร่วมมือกับหัวหน้าส่วนงานราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ละตำบล ทุก ๆ ตำบล อำเภอร่วมกัน เพื่อเกิดการประสานงานให้ต่อเนื่องได้ การตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นมา เป็นเครือข่ายทั้งภาครัฐเอกชนและชุมชน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์สิทธิคุณ “เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ด้านงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอจตุพพัฒน์พิมาน จังหวัด ร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า งานสาธารณสุขสงเคราะห์ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการ จัดการสังเคราะห์ตามควรแก่ โอกาส เช่น 1) การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหากองทุนสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติด ให้โทษ 2) การช่วยเหลือสถานที่อันเป็นสาธารณะสมบัติ เช่น การก่อสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างเขื่อน 3) การช่วยเหลือประชาชนในโอกาสที่ควรจะช่วยกัน เช่น การประสบอุทกภัย หรือช่วยคนชรา (พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสโร), 2555 : 101)

3.4 วิเคราะห์ผลจากการบูรณาการเครือข่ายกับภาครัฐ/เอกชน/ชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า การบูรณาการเครือข่ายที่ยั่งยืนก็จะมองเรื่องพลังของบ้าน คณะสงฆ์ โรงเรียน ร่วมพร้อมกันทั้งข้าราชการ ที่จะต้องจับมือกัน ในด้านการบูรณาการกับข้าราชการ เอกชน และชุมชนนั้น ท่านได้ดำเนินการเรื่องของ กลุณีสამัคคีคณะสงฆ์อำเภอเมือง กับกลุ่มข้าราชการและเอกชนร่วมกัน เพื่อสมทบทุนสร้างบ้านให้กับ ผู้ยากไร้บ้าง ช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และได้ร่วมมือกับหัวหน้าส่วนงานราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ละตำบล ทุก ๆ ตำบลอำเภอร่วมกัน เพื่อเกิดการประสานงานให้ต่อเนื่องได้ มีความ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐพล ศิริสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเครือข่ายงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์ไทยในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)” ผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาก่อเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) การก่อตัวของเครือข่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ไทยในสถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 2) การดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย

คือ การแสดงบทบาทของคณะสงฆ์ไทยในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ยากไร้และสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสงเคราะห์ หรือยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว 3) แนวทางการสร้าง เครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยให้มีความยั่งยืน (ณัชพล ศิริสวัสดิ์, 2564 : 268)

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ในสังคมไทย สภาพปัญหาการดำเนินการ ยังขาดการจัดทำแผนงานนโยบายโครงการด้านสาธารณสงเคราะห์ให้ต่อเนื่องชัดเจน และยังขาด งบประมาณในการดำเนินการ การที่ดำเนินการยังไม่ต่อเนื่อง เพราะขาดบุคลากรยังไม่พร้อม ควรมีการ ประชุมวางแผนสร้างนโยบายและโครงการแบ่งหน้าที่ให้แก่บุคลากรปฏิบัติงาน และที่สำคัญในด้าน การประสานงานเครือข่ายบูรณาการกับภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนไม่ต่อเนื่อง ส่วนมาก ดำเนินการเป็นเฉพาะบุคคล จึงเป็นปัญหาในการช่วยเหลือสังคม ทำให้เกิดการดำเนินการที่ขาดระบบ ไป จึงเป็นสภาพปัญหาในงานสาธารณสงเคราะห์ที่เกิดขึ้นในสังคม บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของ พระสงฆ์ไทย มีคณะสงฆ์ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เป็นประธานและคณะกรรมการ บริหารจัดการขยายผล ให้ตั้งแต่แต่ละจังหวัดมีสถานที่หรือศูนย์สาธารณสงเคราะห์ประจำจังหวัด เวลาที่มีภัยพิบัติก็สามารถที่จะส่งการช่วยเหลือได้ การสนับสนุนให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ถ้าได้ข่าว ภัยพิบัติทั้งหลายก็จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ยากไร้เป็นอย่างดี และอีกโครงการหนึ่งเป็นโครงการของ พระพุทธศาสนาแห่งชาติ คือ วัดช่วยวัด บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน) โครงการอบรมคณะพระสงฆ์เป็นพระศิลาณะอุปัฏฐากดูแลพระภิกษุชราอาพาธ การจัดสถานที่ช่วยเหลือด้านผู้ป่วยโควิด 19 ที่ผ่านมา ช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ กับสงเคราะห์ผู้ว่างงาน การบูรณาการเครือข่ายกับภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับข้าราชการ นักการเมือง ชุมชน โรงพยาบาลสุรินทร์ เพื่อเกิดการประสานงานให้ต่อเนื่อง ได้ดำเนินการกฐินสามัคคี คณะสงฆ์อำเภอเมือง กับกลุ่มข้าราชการและเอกชนร่วมกัน เพื่อสมทบทุนสร้างบ้านให้กับผู้ยากไร้บ้าง ช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ

จากผลการวิจัยเรื่อง “บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระครูปริยัติกิจธำรง (สมหวัง อคฺคเสโน)” ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในงานสาธารณ สงเคราะห์ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้คือ การสงเคราะห์ช่วยเหลือวัดและคณะสงฆ์ การช่วยเหลือ แก่ผู้ยากไร้ การพัฒนาชุมชนและการบูรณาการเครือข่ายกับภาครัฐ/เอกชน/ชุมชน ทั้งนี้สามารถ เขียนความเชื่อมโยงดังแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 บทบาทงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ส่วนกลางควรสนับสนุนให้พระสังฆาธิการ เป็นผู้ร่วมดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดคุณค่าที่โดดเด่นขึ้นในแต่ละจังหวัด ให้มีการยกย่องเชิดชูในสังคม เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาสืบไป

2. ให้คณะสงฆ์แต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบล ครรมันนโยบายด้านสาธารณสงเคราะห์ในแต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบลหรือแต่ละวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้มีความรวดเร็วในการช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

สำหรับผู้สนใจที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น โดยศึกษาด้านการดำเนินการ ด้านวิธีการ และการปฏิบัติงาน

2. เครือข่ายที่ร่วมมือกันประสานงานกับภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการช่วยเหลืองานสาธารณสงเคราะห์สืบไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจจะทำการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์แต่ละจังหวัดด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อให้มีจุดเด่นจุดด้อยของการปฏิบัติงานแต่ละจังหวัด อำเภอ ตำบล
2. ศึกษาเครือข่ายด้านบทบาทงานสาธารณสุขสงเคราะห์ เพื่อให้มีการประสานงานให้เกิดความรวดเร็วและยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณัชพล ศิริสวัสดิ์. (2564, กรกฎาคม - กันยายน). “การศึกษาเครือข่ายงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19).” **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 10(3) : 268 - 270.
- พระครูกิตติวรานุวัตร พระฉัตรชัย อธิปญโญ และพระอุดมสิทธิธนายก. (2561, กันยายน - ธันวาคม). “บทบาทพระสงฆ์ในการสืบสานวัฒนธรรมไทย.” **วารสารมหาจุฬานาครทรรค์**. 5(3) : 468-487.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโน (แยมชุม). (2557). **การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสุขสงเคราะห์ตามกระบวนทัศน์วิถีพุทธ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูประภัสร์สิทธิคุณ (ประสิทธิ์ ปภัสสร). (2555). **บทบาทของพระสงฆ์ด้านงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์. (2563). “การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.” **วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ**. 2(1) : 390.
- พระครูวิริยศาสนกิจ และคณะ. (2562). “การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี.” **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 8(1) : 36-39.
- พระครูอาทรกิจจาภิรักษ์. (2562). “บทบาทของพระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์.” **วารสารมหาจุฬานาครทรรค์**. 6(10) : 4719.
- พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุตฺโต). (2542). **มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก.

พระธีรพันธุ์ จิตธมโม และคณะ. (2565). “การศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม.” วารสารวิจัยวิชาการ. 5(2) : 28-30.

พินิจ ลาภธนานนท์. (2562). อดีต ปัจจุบัน และอนาคต งานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย. นนทบุรี : นิติธรรมการพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.